

Владислав Омельченко

аспірант, кафедри публічного управління та регіоналістики,

ОПІДУ НАДУ при Президентові України

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9123-7318>

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена вивченню тенденцій розвитку інформаційного суспільства, яке впливає на здійснення громадського контролю в системі публічного управління із залученням інформаційно-комунікативних можливостей ІТ (інформаційні технології), які сьогодні активно впливають на формування державної політики в Україні. Досліджено, що розвиток ІТ-сфери впливає на розвиток інформаційного суспільства, що створює умови для зростання ефективності та якості реалізації громадського контролю через створення нових каналів комунікативної взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. Встановлено, що ІТ-сфера тісно пов'язана із формуванням комунікативних відносин органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. В статті аналізується розвиток інформаційного суспільства з використанням аналітичного обігу даних, які вказують на тенденції розвитку ІТ сфери в Україні. Доведено необхідність упровадження сучасних інформаційно-комунікативних можливостей до процесу комунікації та взаємоузгодження взаємозв'язків органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, які стримуватимуть можливі наслідки, спровоковані тенденціями розвитку ІТ, ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології), які сьогодні становляться основою у розвитку інформаційного суспільства в Україні та світі. Саме тому нам є цікавим досліджувати аспекти впливу та розвитку інформаційно-комунікативних трансформацій, які покликані налагодити взаємозв'язок органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Ключові слова: громадський контроль; інформаційне суспільство; державна інформаційна політика; ІТ (інформаційні технології); ІКТ (інформаційно комунікаційні технології); інститути громадянського суспільства; органи публічної влади.

Vladyslav Omelchenko

PhD student of ORIPA NAPA under the President of Ukraine,

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9123-7318>

INFORMATION AND COMMUNICATION RELATIONS UNDER THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SOCIETY IN UKRAINE

The article is devoted to the study of trends in the development of the information society, which affects the implementation of public control in the system of public administration with the involvement of information and communication capabilities of IT – (information technology), which so actively influence public policy in Ukraine. In today's world, the rapid spread of information communication is dramatically changing the lives of people who are forced to adapt to new changes. It is investigated that the development of the IT sphere influences the development of the information society, which creates conditions for increasing the efficiency and quality of public control through the creation of new channels of communicative interaction of public authorities with civil society institutions. Therefore, the IT sphere is closely connected with the formation of communicative relations between public authorities and civil society institutions. That is why we are interested in exploring aspects of the impact and development of information and communication transformations, which are designed to establish the relationship of public authorities with civil society institutions. The article analyzes the development of the information society using the analytical circulation of data that indicate trends in the development of the IT sector in Ukraine.

It is proved that it is necessary to implement modern information and communication capabilities in the communication process and in mutually agreed relations of public authorities with civil society institutions, which will restrain the possible consequences provoked by trends in IT, ICT (information and communication technologies), which are now the basis in the development of the information society in Ukraine and the world. Current challenges in the global political arena point to the importance of involving civil society institutions in the process of making and implementing management decisions, which requires revision of legislation on public control, which can serve as part of protecting national interests from global, rapid IT development in Ukraine. national identity. Trends in the development of the IT sphere, the information society in Ukraine, indicate the formation of its IT ecosystem, which in the future may influence the formation of public policy that does not meet national interests, but the interests of business and multinational corporations.

In this article, we consider the conditions for the development of the information society as a possibility of coexistence of the state with its civil society institutions, and therefore we focus on state and public control, which will guarantee the security of national interests in the global information society. We present the institutions of civil society as part of the national social network and active, part of the national information space, which influences the creation of new social ties. This shows its potential. It is in cooperation with public authorities. The article proposes to consider the potential of the institution of civil society in Ukraine, taking into account trends and future development of the information society and by defining the concept of «Public control» and enshrining mechanisms for public control in one law, or present a codified alternative. This will ensure compliance with national legislation, minimize the corruption component in the public administration system and

© Омельченко В. С.? 2021/

promote regional participation in the implementation of strategies and programs at all levels, as public control will advocate for the just existence of civil society in the country.

Key words: public control; information society; state information policy; IT (information technologies); civil society institutions; public authorities.

Постановка проблеми

Визначається тенденціями розвитку інформаційного суспільства, яке викликає трансформацію державної національної політики в напрямку полярного відношення до ІТ, що створює майданчик розвитку ІТ- екосистеми, яка може нести в собі, як загрози, так і можливості. Тому, необхідно створювати стійкі комунікативні умови існування, необхідного діалогу та ефективного взаємозв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, для забезпечення національних інтересів та збереження національної ідентичності. Сьогодні, загрози проявляються у відсутності спеціального законодавства, яке б регулювало інформаційні відносини в тому числі й медіа простір, який більшою мірою корпоративізований і представляє окремі інтереси, які протистоять національним інтересам держави. Варто враховувати умови і тенденції розвитку сучасного світу, які можуть вказувати, на найбільш уразливі частини національного законодавства, якому необхідно приділяти більшу увагу.

У відношенні зовнішнього впливу ІТ та ІКТ, на формування громадської думки, то можна говорити, про трансформацію громадянського суспільства, що впливає на громадську думку в Україні. Вони відображаються у рівні довіри громадян до влади. Інформаційне суспільство є багатоаспектним явищем, яке висвітлює більшою мірою глобальні тенденції розвитку бізнес-комунікацій, що проявляються в бізнес-інтересах, які ніяк не відносяться до прямих взаємовідносин державних органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, останні з яких можуть бути представниками громадського контролю. Таким чином, стрімкий розвиток ІТ сфери призводить до трансформації громадянського суспільства, поступово затягуючи в інформаційні технології шляхом публічного представлення розвитку ІТ, як панацею у боротьбі з можливими наслідками світової глобалізації, що зумовлює розвиток інформаційного суспільства. Оскільки загроза проявляється у можливому розриві національної ідентичності та національної єдності, яка утримує достатній рівень взаємопорозуміння громадянського суспільства з органами публічної влади, які формувалися століттями, необхідно більш детально розглядати сферу ІТ в різних аспектах. Це допоможе правильно формувати державну політику в сфері впровадження нових комунікативних можливостей з використанням ІКТ в систему публічного управління. Саме тому нам є цікавим розглядати тематику громадського контролю в системі публічного управління в інформаційно-комунікативному аспекті.

Мета

Мета статті – на основі аналізу розвитку інформаційного суспільства в Україні довести необхідність посилення інформаційно-комунікативних зв'язків влади з громадою, через при-

йняття спеціального законодавства в сфері ІТ, а також в сфері громадського контролю як важливого інституту в системі публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Методологічне та теоретичне підґрунтя досліджуваної проблеми сформоване в наукових працях таких зарубіжних авторів, як Й. Масуда, Ф. Узбстер, М. Кастельс, Ф. Лаурі, Ласло З. Карваліч та ін. Крім того, проблематикою впливу розвитку інформаційного суспільства на державну політику й не тільки займалися багато українських науковців, такі як Г. Красноступ, С. Чукут, Т. Джига, І. Арістова, А. Добровольська, І. Беззуб, Б. Колесников, І. Коліушко, А. Колодюк, Н. Марчук та ін.

Сьогодні державою анонсується велика кількість змін, які покликані необхідністю відповідати вимогам часу. Таким чином, основна діяльність держави здебільшого спрямована на цифровізацію держави, а отже, увагу органів публічної влади спрямовано саме на розвиток інформаційного суспільства за світовими тенденціями, що поступово призводить до реальних змін в законодавстві, створюючи умови для глибокої цифровізації публічних послуг. Також не потрібно забувати про звичайні зміни законодавства, що відбуваються з причин невідповідності часу або вичерпання свого ресурсу (втрата актуальності), тощо. В будь-якому разі зміни в законодавстві завжди повинні відповідати інтересам суспільства, в якому воно працює, тому що робота самих законів виступає регулятором суспільних відносин, які автоматично впливають на виробничі сфери в державі, що включають в себе національну безпеку країни. Тому сучасні зміни в інформаційному суспільстві України, яке спровоковане розвитком ІТ-сфери, необхідно конкретизувати. Таким чином, нами здійснено спробу розставити акценти на найбільших проблемах, які можуть спричинити розвиток ІТ, та з'ясувати, як це може посприяти розвитку інформаційно-комунікативних відносин в органах публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Враховуючи тенденції стрімкого розвитку інформаційного суспільства і відсутності єдиного підходу до тлумачення поняття інформаційного суспільства у науковому товаристві, на нашу думку, недостатньо уваги приділяється окремим сферам діяльності ІТ-впливу, особливо на державному (національному) і міжнародному (глобальному) рівнях, що відбивається в реаліях нашого сьогодення, а також тому, як та яким чином влада повинна реагувати відповідно до змін, що відбуваються в такому інформаційному суспільстві. При більш детальному дослідженні інформаційного суспільства відчувається багатоаспектність даного феномену, і його застосування є універсальним. Тому при формуванні

державної інформаційної політики необхідно конкретизувати майбутні зміни в законодавстві, оскільки поняття «Інформаційне суспільство» розмиває межі та інтереси національного законодавства.

Виклад
основного
матеріалу

Останнім часом в Україні спостерігається велика кількість змін в законодавстві, і це не може не впливати на розвиток суспільства. На наш погляд, такі зміни викликані прямим впливом розвитку інформаційного суспільства в Україні і не тільки. Тому сьогодні є актуальним дослідження впливу цих процесів на формування державної політики та виявити важливість вдосконалення саме сучасних комунікативних методів, способів, засобів, інструментів та взаємозв'язку держави з громадянським суспільством, які потребують якісно нових підходів у спільному виробленні законодавчого регулювання в країні.

Так сталося, що розвиток інформаційного суспільства охопив всю планету, а отже, населення стало розвивати та створювати нові способи і засоби комунікації, які створюють нові канали зв'язку. Необхідно розуміти, що будь-який розвиток суспільних відносин в державі повинен супроводжуватися відповідним законодавчим регулюванням, яке містить національне законодавство (вітчизняне) та включає міжнародне законодавство. Міжнародне законодавство становить собою правила та норми, за якими існує і розвивається спільнота по всьому світу, формуючи тенденції, які виконують об'єднуючу функцію. Такі, тенденції виявляються індикаторами рівня бажаного розвитку держав, які можуть об'єднувати інтернаціональні впливові аудиторії, які в подальшому можуть розробляти та висвітлювати плани спільного розвитку, що реалізуються через міжнародні проекти тощо.

Але необхідно вказати, що в кожній державі існує певна боротьба аудиторій, яка відбувається повсякчас, і вона впливає на формування поведінки, що відображається у поведінці та веденні державних політик у всьому світу, оскільки це допомагає стимулювати світовий обіг ресурсів. Це наводить на думку, що саме філософський закон єдності та боротьби протилежностей проявляється в практичному застосуванні.

Відповідну думку з цього приводу поділяє дослідник-соціолог Г. В. Щекин, який зазначає, що розвиток суспільства відбувається за умови єдності та боротьби протилежностей – між соціумом та державою, між прагненням до необмеженої свободи та необхідністю обмежень в ім'я організації суспільного життя, своє основне завдання громадська еліта бачить у приборканні авторитарної експансії держави, а державна еліта – у приборканні охлократичних тенденцій соціуму [26, с. 337].

На конкретних прикладах можна представити «Громадський контроль». Він здійснює свою діяльність у всіх сферах публічного управління, що контролює відповідність роботи органів публічної влади за дотриманням законодавства. В свою чергу, органи публічної влади створюють різні організаційні форми державних установ або уповноважених осіб, або ще інші можливі приклади залучення учасників, що виконують імітацію участі громадянського суспільства, які є допоміжними інструментами у мінімізації участі громадського контролю в житті держави.

Тому ми поділяємо думку автора і хочемо доповнити, що вищевказана думка несе більше смислове навантаження, що передбачає велику роботу, оскільки в нашій інтерпретації це може звучати так, як взаємна підтримка, взаємне порозуміння та взаємоповага двох взаємопов'язаних частин існування – це держави і соціум задля спільної мети. В нашому вимірі – це є організація суспільного життя. З першого погляду, наша інтерпретація може викликати деякий всплеск наукових думок. Але, ми врахували часові межі, де формування думки (Г. В. Щекина) щодо експансії відбувалося у відповідному середовищі, в якому більшою мірою демонструвалася груба сила (військова). Тому наша інтерпретація враховує глобальні зміни, силу інформаційного розвитку, яка включає в себе: силу інтелекту; культуру виховання; людський потенціал. Таким чином, можна припускати, що автор закликав до об'єднання влади і громади задля спільного розвитку, а в нашій інтерпретації слова автора доповнюються словами «в умовах світової глобалізації», що потребує уваги саме на подальшому процесі трансформування громадянського суспільства в Україні.

Варто зазначити, що будь-які зміни в органах публічної влади або їх протистояння у боротьбі в просуванні своїх ідей чи поглядів викликають певну особливість, яка може проявлятися у збільшенні або наповненні нормативно-правового забезпечення, які в свою чергу можуть формувати двояку реакцію в суспільстві. Оскільки інколи суспільство не встигає адаптуватися під дію нових законодавчих актів у силу відсутності системного інформування населення.

І на цьому етапі підключаються до роботи сучасні електронні соціальні мережі, які допомагають суспільству обговорювати події, обмінюватися думками, коментарями, в яких зазвичай формується дві точки зору, одна з яких завжди стосується критики влади, а інша сприймається як належне і правильне.

Такі особливості, які виникають при збільшенні кількості нормативно-правового забезпечення, на перший погляд, призводять до колізій, дублювання повноважень органів публічної влади, низьку якість підготовки законопроектів та рішень, але необхідно пам'ятати про загальний тиск на правову систему, що зазвичай призводить до конфліктів.

Таким чином, в результаті складання відповідними некваліфікованими кадрами саме такого законодавства, яке спричиняє конфлікти в суспільстві, може привести до правової невизначеності законодавчого поля в державі, що інколи призводить до відповідних наслідків у вигляді нікчемності такого законодавства, і в цьому проявляється сам результат загальної роботи органів публічної влади.

Основна частина такого законодавства так і залишається декларативною, які не пройшли перевірку в Міністерстві України. Це вказує на низьку підготовку державних службовців. Останні випадки, які набули широкого розголосу, – це формування та прийняття бюджету, дублювання повноважень в правоохоронній сфері, виведення повноважень з-під законного прямого безпосереднього відомства організації, яка проводить публічні закупівлі та ін.

Тому будь-які зміни в законодавстві передбачають зміни не тільки в роботі органів публічної влади, але і у свідомості людей, які є кінцевими споживачами і які

формують суспільну думку щодо прийнятих рішень. Зазначимо, що зі стрімким розвитком інформаційних технологій та розширенням можливостей електронних соціальних мереж, формування суспільної думки відбувається швидше, а ніж це передавалося б з вуст у уста. Слід погодитися, що глобальна мережа соціальної комунікації підпадає до сфер національної безпеки, але ми розглядатимемо глобальну систему соціальної комунікації з точки зору формування системи взаємозв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Наголошуємо, що ми притримуємося позиції, що формування позитивної суспільної думки відбувається завдяки правильному підходу до формування державної інформаційної політики, яка відображається у вивченні та аналізі сучасного стану національного законодавства на чинник відповідності його із запитами суспільства, а також із врахуванням можливих загроз у процесах глобалізації та інформатизації в Україні.

Державна політика повинна реагувати на вплив глобалізації та інформатизації суспільства, оцінювати середовище та створювати відповідне регулююче законодавство, іншими словами забезпечувати якісним законодавством. Таким чином, суспільство стає більше підготовленим до змін, демонструючи свою підтримку через збільшення чи покращення економічних показників і показників зайнятості у всіх сферах виробництва.

На нашу думку, це можливо лише завдяки налагодженню інформаційно-комунікативного зв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, оскільки законодавство у сфері інформаційної політики застаріло, і його потрібно переглядати, а стрімкий розвиток «інформаційного суспільства» потребує нових підходів до формування інформаційної політики держави, оскільки це поняття стало досить вживаним і враховує багато аспектів, які пов'язані з тенденціями розвитку інформаційного суспільства, яке впливає на інформаційно-комунікативні зв'язки органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства.

Один із спеціалістів Г. М. Красноступ зазначає, що державна інформаційна політика це політика, яка засобами державної влади створює та забезпечує функціонування правової системи регулювання інформаційних відносин, захисту прав людини й основних свобод та забезпечення збалансування інтересів людини, суспільства та держави у всіх сферах інформаційної діяльності [20].

Законодавець, в законі України «Про інформацію» вказує, що державна інформаційна політика передбачає основні напрями державної інформаційної політики. Тому, основними напрямками державної інформаційної політики є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України;

сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [6, ст. 3].

Іншими словами, під державною інформаційною політикою розуміється регулююча діяльність державних органів, спрямована на розвиток інформаційної сфери суспільства, що охоплює не тільки інформаційні системи, телекомунікації і засобів масової інформації, але й всю сукупність виробництва і відносин, пов'язаних зі створенням, одержанням, зберіганням, обробкою, використанням і поширенням інформації у всіх її видах – статистичної, адміністративної, масової, інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, правової інформації, інформації про особу, інформації довідково-енциклопедичного характеру та соціологічної інформації [20].

Як зазначають С. А. Чукут, та Т. В. Джига, державна інформаційна політика – це вплив держави на розвиток інформаційної сфери суспільства, яка охоплює телекомунікації, інформаційні системи, засоби масової інформації та діяльність, пов'язану з реєстрацією, пошуком, одержанням, створенням, обробкою, використанням, зберіганням, поширенням, демонстрацією і передаванням усіх видів інформації [25, с. 4].

Тому у вимірі нашого дослідження інформаційна політика розглядатиметься як розвиток взаємозв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства для спільного вирішення та координації дій, які в подальшому відображатимуться в організації суспільного життя. В цьому реченні, необхідно звернути увагу на слово «координація», що є латинського походження. Воно означає узгодженість, об'єднання, упорядкування, можливість людей, як одне ціле (органи публічної влади + інститути громадянського суспільства), узгоджено керувати та виконувати завдання чи плани. Із врахуванням глобалізаційних трансформацій.

На наш погляд, державну інформаційну політику, слід розглядати, за двома підходами, а саме: як процес, що направлений на співпрацю в глобальному масштабі, а отже стосується міжнародного рівня, та співпрацю внутрішню, вітчизняну, яка стосується виключно України.

Вітчизняна співпраця, може характеризуватися своїми суб'єктами взаємодії, в координації спільних дій, органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в т.ч. бізнесом.

При цьому слід враховувати, а не полишати поза увагою рівень розвитку ІТ у світі, а також його інформаційний простір та інформаційне суспільство, що проходять в інформаційних потоках, які впливають і трансформують уяву про традиційні способи взаємозв'язку – на індивідуальному рівні, що впливає на судження, які формують довіру громадян, на культуру, яка стосується кожної національності, (а Україна – багатонаціональна країна, оскільки має географічне положення, що сприяє цьому), трансформують уяву про традиційні способи взаємозв'язку в освіті, роботі, відпочинку; на інституціональному рівні впливає на політику; а отже і на ідейні погляди, економіку, релігію; на груповому (соціальному, етнічному, професійному, віковому – на ідентичність, мобілізацію, участь тощо; на міждержавному – на співробітництво, ресурси,

міжнародні відносини, транснаціональні корпорації, військові дії тощо.

Для прикладу, відставання інформаційного суспільства в державі від розвитку інформаційного глобального простору, можна пояснити таким чином, що інформаційний простір акумулює результати глобальної комунікаційної діяльності суспільства, за допомогою чітко сформованих компонентів системи інформації та зв'язку. Під чіткими компонентами системи інформації та зв'язку ми вбачаємо, у розгалуженій павутині, телекомунікаційній мережі Інтернет, бази даних і їх похідних, такі як: розважальні соціальні мережі, медіа-простір, радіо та ін. ІТ.

Як зазначає І. Беззуб, на сучасному етапі переходу світового співтовариства до інформаційного суспільства процес взаємодії держави, бізнесу та громадянина дедалі більше відбувається із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), і саме від стабільності функціонування та розвитку ІКТ-галузі залежать суспільне порозуміння в країні та створення передумов для сталого зростання економіки [18].

Таким чином, інформаційне суспільство потребує постійного вдосконалення та покращення за допомогою технічних можливостей, відповідного нормативного врегулювання які здатні структурувати потоки інформаційного простору в систему, яка сигналізуватиме суспільству про нові можливості, які створює держава. Для цього українським Урядом була прийнята постанова від 18 вересня 2019 р. № 856 Про Питання Міністерства цифрової трансформації, якою затвердив Положення про Міністерство цифрової трансформації України [14]. Прийняття, цього акту створило правові передумови для його функціонування, визначає засади, цілі та принципи діяльності.

Документом визначено, що Мінцифри (Міністерство цифрової трансформації) забезпечує: формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства; формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; формування та реалізацію державної політики у сфері відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; формування та реалізацію державної політики у сфері надання електронних та адміністративних послуг; формування та реалізацію державної політики у сфері електронних довірчих послуг; формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії; виконання функцій центрального засвідчувального органу шляхом забезпечення створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг; та електронної ідентифікації та інвестицій в ІТ-індустрію [15, п. 3].

Автор І. Беззуб, вважає, що рівень технологічного розвитку визначає не лише економічний потенціал країни та якість життя її громадян, а й роль і місце цієї країни в глобальному суспільстві, масштаби та перспективи її економічної та політичної інтеграції з усім світом [18]. Взагалі якість життя залежить від багатьох факторів. В основному, це залежить від державної

політики, яка містить не тільки якісне нормативно правове регулювання, яке повинне відповідати викликам часу, але і ефективний зворотний зв'язок з громадянськостю, які є споживачами.

Таким, чином вдосконалення та упорядкування інформаційного простору в інформаційному суспільстві формує нові виклики сьогодення, які проявляються в нових запитах суспільства щодо потреби створення та розробки нових способів регулювання відносин, які постійно виникають під його тиском. Тому, одним із важливих пріоритетів в діалозі органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства на сучасному етапі виступатимуть електронні технології та електронне урядування, що в свою чергу формуватимуть нові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади.

Також, увагу привертає те, що попри відсутності кордонів та чітких географічних вимірів, інформаційний простір є неоднорідним, але, який досить структурований за широкими напрямками по різних соціальних групам і темам, що проявляє у звичайній системі взаємодії. На перший погляд, це є подібним до живого спілкування, але з врахуванням типу (електронного, інколи віртуального), кількості та якості такого спілкування. Під сумніви підпадають достовірність будь-якої інформації, що потребує додаткового опрацювання вихідної інформації за допомогою, спеціального адміністрування.

В такому випадку знайти відповідального який понесе відповідальність у вигляді штрафів, санкцій та ін. відповідальність, (інколи важко прослідити походження інформації), буде залежати від підготовки спеціального адміністрування, яке повинно відповідати сучасним викликам.

Водночас кількість соціальних груп постійно росте в геометричній прогресії, але воно структуроване. Тому, це може бути об'єктом регулювання і тому потребує додаткової уваги з боку наукового товариства, у вироблені єдиних механізмів регулювання питань, які виникатимуть з цього приводу.

Важливо, що якість спілкування, залежить від багатьох факторів, наприклад таких, як можливість людей приймання та передачі інформації, це може виражатися у наявній мережі Інтернет та його швидкості, в наявності покриття мобільної мережі, в наявності комунікацій та пристроях тобто наявність засобів, які цю інформацію можуть інтерпретувати у належний вигляд. Інформаційний простір є динамічним оскільки формування інформаційного простору відбувається кожну секунду, у в цих сферах суспільного життя окремих країн, регіонів та світу загалом.

Однак, якщо надавати оцінку наслідків самої глобалізації інформаційного простору то вона, не є однозначною. Про це, також зазначає дослідниця А.Б. Добровольська. За її словами оцінка наслідків глобалізації інформаційного простору, відображає розшарування країн світу як за кількісним, так і за якісним впливом процесу включення у всесвітній інформаційний простір, що поширюється і на економічну, і на соціокультурну сферу. Об'єктивну тенденцію глобалізації інформаційної сфери, що забезпечує вільний рух інформаційних потоків, в умовах наростання взаємозв'язку та взаємозалежності окремих націй, народів та країн і гегемонії світових лідерів супроводжує порушення

балансу інформаційного обміну. Вивільнений розвитком техносфери потенціал глобалізації проявляється в економічній, політичній, культурній уніфікації, що супроводжує глобальну експансію країн третьої цивілізаційної хвилі. Формується нова глобальна ієрархія з постіндустріальним центром і периферією, розрив між якими дедалі збільшується, а місце залежить від ступеня опанування надбань постіндустріальної економіки [1, с. 65].

В такому випадку, можна лише доповнити, що нашій державі, необхідно виставити національні пріоритети й відповідно від чітких пріоритетів діяти відповідним чином, та приймати рішення, аби не створювати умов розвитку периферії постіндустріального центру.

Слід також вказати, що інформаційний простір формується з урахуванням національно-культурних і психологічних особливостей країни й тому, будь-який, вагомий зовнішній інформаційний вплив стає видимим, для національного інформаційного простору. Тому, інформаційний простір в нашому вимірі можна характеризувати, як певна частина цілої мережі, де створені умови для обміну інформацією, в такому випадку умовою результативності від процесу обміну інформації виступатиме у силі інтеграційних проявах. Тобто, результат залежатиме від сили взаємозв'язку контактерів і їх взаємна комунікативна співпраця, де відбувається координування і взаємоузгодження всіх наступних функціональних завдань.

Можна говорити, що швидкість розвитку національного інформаційного суспільства залежить від кожної держави окремо одна від одної, оскільки кожна держава живе у своєму інформаційному суспільстві, у своєму інформаційному просторі та має свій потенціал який тримається на внутрішній політиці, законах, суспільних устроях, які залежать та утримуються на об'ємі власних ресурсах, таких, як: комунікаційна інфраструктура, енергетична система, людські ресурси з їх потенціалом, надра, корисні копалини, історичне надбання тощо, із якими неохоче діляться будь-яка із держав, залишаючи можливість використати власні ресурси у протистоянні інформаційно-технічній революції.

Але, новий виток людської еволюції покликаний об'єднувати всі ресурси на планеті, що про, що зазначалася думка Добровольської А.Б., яка досліджувала наслідки глобалізації інформаційного простору.

Тому, окремі держави, для уникнення зовнішнього негативного впливу інформаційних потоків в інформаційному суспільстві, розробляють стратегії розвитку інформаційного суспільства для налагодження злагодженої роботи держави зі своїми інститутами громадянського суспільства на національному рівні.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні вказує, що вона визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні. Її завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи й механізм реалізації цієї стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року. Стратегія зазначає, що загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [21].

Тому, раціональне врахування впливу комплексу таких різновекторних факторів, а також особливостей

розвитку держави, законодавство потребує розроблення скоординованих заходів щодо розвитку інформаційного суспільства та знань суспільства. З цієї метою необхідно об'єднати зусилля органів публічної влади, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. На сьогодні, для більшості держав, розвиток інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів. При цьому інформаційно-комунікаційні технології є необхідним інструментом соціально-економічного прогресу, одним з основних чинників інноваційного розвитку економіки [21]. В стратегії не зазначається про вплив який відбувається на державну політику, а це може підтверджувати нашу позицію, щодо тенденції та, необхідність об'єднуватися за для спільної мети, шляхом спільних зусиль органів публічної влади, бізнесу та інститутів громадянського суспільства.

Повертаючись до особливості, яка проявляється у збільшенні кількості нормативно правового забезпечення, які можуть формувати двояку реакцію в суспільстві, додамо, що стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні зазначає лише, про раціональне врахування впливу комплексу таких та інших різновекторних факторів, а також особливостей розвитку держави, що потребує розроблення скоординованих заходів щодо розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань [21].

Тому, влада повинна переглянути можливості інститутів громадянського суспільства, як людський потенціал і забезпечити можливість реалізації діяльності інституту громадського контролю в Україні, забезпечивши його діяльність спеціальним законодавством. І це слугуватиме відповіддю глобалізаційним процесам у світі, яка можливо своїм потенціалом допоможе сформує першу вітчизняну дієву систему електронної демократії в найближчому майбутньому.

Такий, розвиток подій спровокує нові ідеї, погляди та уявлення в суспільстві, а також у науковому співтоваристві яке відкриє цікаві можливості інформаційно-комунікативного існування у національному інформаційному просторі. В таких умовах наукова спільнота зможе виробити та сформувати нові ідеї, тенденції в сфері комунікативної взаємодії публічного управління з інститутами громадського суспільства. На жаль, на сьогодні немає єдиного спеціального законодавства яке регулює громадський контроль в Україні, а тільки лише окремі нормативно правові акти, які не заперечують і визнають таку діяльність як за належну. На сьогодні, реалізації діяльності інституту громадського контролю стало актуальним і привертає вагу всієї світової спільноти, оскільки розвиток інформаційного суспільства і вплив ІТ, не стоїть на місці. Питання залишається лише в часі, коли така потреба переросте в гостру необхідність.

Важливо зазначити, що з 2005 року європейські дослідники статистики «інформаційного суспільства» зробили висновок, що «концептуальне визначення інформаційного суспільства лишається неясним. Це видно за практичними роботами: не гармонізовані формати даних, різна кількість і діапазони показників, різні методологічні підходи у збиранні даних» [27]. Те саме залишалось протягом наступних 5 років, чим було підтверджено в 2010 році Угорським дослідником Ласло Карваліксом [28]. Тому поняття «інформаційне суспільство» і концепція вимагають уточнення і наразі

придатні для опису лише теоретично, в частині можливих майбутніх змін в суспільстві.

Однак, при цьому необхідно уявляти сферу таких відносин, що формується навколо інформаційного суспільства та вчасно передбачити можливі зміни в суспільстві. Сам, термін «інформаційне суспільство», який ми згадували вище похідний від обміну інформації в суспільстві, що звертається в інформаційний простір, але більшості випадків використовується, як яскравий синонім терміну «інформаційно-комунікаційні технології». Тому, концепція «інформаційного суспільства», залишається до кінця не вивченою, що залишає простір досліджень науковій спільноті.

Звісно, немає сумнівів, що сьогодні розвиток інформаційного суспільства змінює світ і кінцевий ефект від цього не можна досягнути в повній мірі і не можна виміряти, оскільки процес трансформації запущено, що потребує додаткової уваги у наукового товариства, оскільки трансформується практично уся сфера діяльності людини. На нашу думку, це може сформувати з глобального інформаційного простору - єдиний інформаційний простір в якому з часом, участь держав буде мінімізовано. Можливо, це із меж фантастики, але однозначно стверджувати цього не можна, з причини не досконалого вивчення цієї сфери. Але, ми розглядаємо умови існування розвитку інформаційного суспільства як можливість спільного існування держави з її інститутами громадянського суспільства, а тому акцент уваги залишаємо для державного та громадського контролю, що залишаються гарантією безпеки національних інтересів в глобальному інформаційному суспільстві.

Поки, що формування та створення інформації виходить за ініціативи людини і перебуває під її контролем, а отже підпадає під дію певних правил норм, які встановлюють національне законодавство, міжнародне законодавство, а отже є гарантія того, що розвиток інформаційних технологій знаходиться, ще на стадії розвитку й не несе ніяких непередбачуваних загроз. Таким, чином національне законодавство може регулювати вплив, створення інформації й розвитку інформаційного суспільства і взагалі виступає регулятором ІТ сфери, що відповідає функції захисту національних інтересів держави.

На нашу думку, вартує уваги проведений аналіз Френка Уебстера, який у своєму дослідженні визначив важливі та необхідні висновки, які є актуальними і сьогодні, основними з яких слід вважати:

- поняття «інформаційного суспільства» хоча й грало, в свій час, організуючу роль в соціологічних дослідженнях впливу інформації та інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток суспільства, але воно вводить в оману тим, що натякає на існування нового типу суспільства;
- дослідженню має підлягати не новий тип суспільства («інформаційного»), а процес безперервної інформатизації суспільства, який триває, можливо, кілька століть, а після індустріалізації XIX століття та у зв'язку із процесом глобалізації в XX столітті він прискорився;
- протягом історії мав місце взаємний вплив способів роботи з інформацією та історичних процесів у суспільстві, однак він завжди був спрямований на збереження наявних форм організації суспільства;

- сьогоднішній розвиток суспільства під впливом процесу інформатизації характеризує змішана картина – щось змінюється, а в чомусь зберігається спадковість за допомогою вдосконалення та покращення комунікаційних мереж[24].

Дійсно, важливість інформаційного суспільства проявляється в його універсальному впливі на всі сфери життя суспільства й окремих індивідів, а тому, має розглядатися в контексті загальних стратегічних пріоритетів соціального, економічного та інституційного розвитку країни, як органічний складник масштабних перетворень у суспільстві та владних інститутах. Ми, можемо прослідкувати, що ІТ технології змінюють суспільство, трансформуючи його до нової форми організації, що орієнтовано на об'єднання та залучення всіх наявних світових ресурсів за для створення нової форми організації суспільства без державної ідентифікації. Тому, для досягнення збереження загальних національних, державних пріоритетів та їх впровадження у життя необхідно налагодити всі внутрішні, комунікативні канали зв'язку публічної влади з інститутами громадянського суспільства. Оскільки, інститути громадянського суспільства, це частина національної соціальної мережі і вагома (активна), частина національного інформаційного простору, яка впливає на створення нових соціальних зв'язків і в цьому проявляється його потенціал у взаємодії з органами публічної влади.

Взагалі, інститути громадянського суспільства можна вважати першими соціальними мережами, які досягали своєї мети спільними зусиллями, ще в часи відсутності, сучасних електронних засобів комунікативного зв'язку, таких як: Інтернет, мобільні телефони, смартфони, комп'ютери, та ін. досягнення світової ІТ індустрії, а це говорить лише про трансформаційні зміни, які покращуватимуть громадський контроль, роблячи його більш вираженим та ефективнішим.

Раніше науковці які вивчали інформаційне суспільство в Україні такі як Д. В. Дубов, М. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк, зазначили, що у сучасному розумінні «інформаційне суспільство» – це передусім гуманітарна категорія, що описує якісні суспільні трансформації, зміщення акцентів із виробничої до невиробничої сфер, зміну характеру інформаційних потоків, групових та індивідуальних ідентичностей [9, с. 5]. Якісні, суспільні трансформації в інформаційно-комунікативному аспекті слід сприймати як можливості інструментарного посилення взаємозв'язку, та взаємопорозуміння інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади, що продемонструє єдину систему захисту та збереження національної ідентичності.

Ми приєднуємося до думки вищезгаданих науковців, які у своїй доповіді, акцентують увагу на тому, що необхідно використовувати потенціал наукового співтовариства для роз'яснення та передбачення суспільні зміни спричиненні ІТ, оскільки тенденції розвитку інформаційного суспільства під впливом ІТ вказують на можливість вагомого впливу на суспільство, економіку і не тільки, в глобальному масштабі. Це, є ще одним доказом того, що головним ресурсом в епоху глобальної інформатизації та інформаційних технологій є люди і їх об'єднання. Тому, для можливості в більшій мірі досягнути масштаби розвитку інформаційного суспільства і те як це впливатиме на державну політику і не

MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION

менше важливу сферу як соціальне становище, приведемо деякі данні.

Попри відсутність адекватного законодавства, у 2016 р. українська ІТ-галузь була однією з двох сфер економіки (друга – це АПК), що продемонстрували зростання на тлі загальної стагнації. Це, безсумнівно, говорить про значний потенціал, який є в українських ІТ[11]. За даними Європейського інформаційно-дослідницького центру, середня річна заробітна плата розробників ПЗ у 2017 році (тис. дол. США) українсько-го розробника становила 27 000\$ тис. дол. [12].

В той час коли Показники середньої заробітної плати по Україні за 2017 рік, залишаються на низькому рівні. Як, зазначав законом України від 21 грудня 2016 року № 1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік»[7], з 1 січня 2017 року, було встановлено мінімальну заробітну плату у наступному розмірі:

- у місячному - 3200 гривень;
- у подинному це – 19,34 гривні. За показниками НБУ курс валют на 2017 р., з початку року з 26.69 грн., зріс до кінця року до 28 грн., $3\ 200\ X\ 12\text{-міс.} = 38\ 400 / 27\$ = 1\ 422\ \$$ в рік.

В додаток вище зазначеному, зробимо невеликий звід, зростання мінімальної заробітної плати в Україні з 2017–2021 рр., та представимо його в таблиці.

законодавства, яке повинно врегулювати питання в цій сфері.

На, сьогодні законодавство яке врегулюватиме питання в сфері ІТ знаходяться в процесі розробки, забігаючи наперед можливо з початку, це будуть акти вузько направленої дії. Але, вже сьогодні необхідно розуміти, що інформаційне суспільство може розвиватися самостійно, трансформуючи всі сфери суспільного життя. Тому, наш вектор дослідження вказує на важливість збереження та посилення твердої, та стійкої лінії зв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, яка виступатиме фактором національного єдності в державі.

В такому випадку, тенденції розвитку інформаційного суспільства в Україні вказують, що необхідно приділяти більшу увагу механізмам взаємодії держави та органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, яке виступатиме органічною основою у збереженні національної ідентичності держави.

Враховуючи вищезазначене, ми пропонуємо розглянути потенціал інституту громадянського суспільства в Україні із врахуванням тенденцій та майбутнього розвитку інформаційного суспільства і через визначення поняття «Громадський контроль» та закріплення механізмів здійснення громадського контролю в один зведений закон, або представити альтернатив-

Таблиця 1 [16]

Період	Мінімальна місячна зарплата(грн.)	>Мінімальна річна зарплата(грн) (12міс*МісЗарпл.)	Офіційний валютний курс НБУ за 1 доллар \$	Мін.зарплата за 1міс. в \$	Мін.зарплата за рік. в \$
2017	3 200	38 400	28,0672грн. (29.12.2017р.)	114	1 368
2018	3 723	44 676	27,6883 грн. (31.12.2018 р.)	134	1 613
2019	4 173	50 076	23,2929 грн. (27.12.2019 р.)	179	2 150
2020	5 000	60 000	28,2605грн. (30.12.2020р.)	176	2 123
2021	6 000	72 000	26,6718 грн (25.08.2021р.)	225	2 699
01.12 по 31.12	6 500	78 000	?	\$	\$

На сьогодні розмір мінімальної заробітної плати в Україні з 1 січня 2021 р. становить – 6 000 тис. гривень. Відповідні зміни передбачив Державний бюджет України на 2021 рік. Відповідно до документа, наступне збільшення «мінімалки» очікується 1 грудня 2021 року – і буде встановлювати вже 6 500 гривень [8].

При цьому, за даними індексу рівня безробіття який встановлено Міністерством фінансів України з 2017 р. по 2020 р. зріс з 2017 р. (9,9% 352,5) / 2020 (9,9 459,2) [19]. Така, ситуація, на перший погляд може говорити, про соціальну нерівність та соціальну несправедливість. Але, саме ця представлена ситуація демонструє подальшу тенденцію розвитку інформаційного суспільства в Україні, яка розвивається без спеціального

ний кодифікаційний акт в єдиний документ, який гарантуватиме виконання національного законодавства, максимально мінімізує корупційну складову в системі публічного управління, та активізує роботу регіональної участі виконання стратегій, програм на всіх рівнях, оскільки громадський контроль виступає за справедливе існування громадянського суспільства в державі й тому громадський контроль можна вважати, як імунітет громадянського суспільства в Україні.

У вище згаданій аналітичній доповіді, автори звернули увагу на світову практику розвитку інформаційного суспільства, де зазначили, що інформаційно розвинені країни вже тривалий час у своїй державній політиці основну увагу приділяють саме доктриналь-

ним підходам, що дозволили відстежити й по можливості, контролювати суспільні зміни спричинені ІТ. Так, найрозвиненіші країни світу, ще наприкінці ХХ ст. поставили собі за мету системне запровадження елементів цієї моделі. В площині практичної політики основними її ціннісними орієнтирами є:

- підвищення національної конкурентоспроможності за рахунок розвитку високотехнологічних секторів економіки та людського потенціалу, насамперед у високоінтелектуальних сферах праці;
- підвищення якості життя громадян за рахунок економічного зростання, надання легкого та загального доступу до інформації, знань, освіти, послуг закладів охорони здоров'я й адміністративних послуг органів державної влади та місцевого самоврядування, а також за рахунок значного розширення можливостей працевлаштування громадян, підвищення соціального захисту вразливих верств населення завдяки широкому використанню інформаційно-комунікаційних технологій;
- сприяння становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі у суспільному житті, прийнятті відповідних рішень [9, с. 5-6].

Ми поділяємо думку науковців, та вважаємо, що розвиток інформаційного суспільства в подальшому повинен здійснюватися у вдосконаленні взаємозв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства, на основі сучасних механізмів інформаційно-комунікативної взаємодії в національному (вітчизняному) інформаційному просторі.

Таким, чином можемо говорити про необхідність створення дієвих механізмів взаємодії, держави з інститутами громадянського суспільства на основі можливостей інформаційного суспільства, тобто інформаційно-комунікативних можливостей ІТ. Стверджуємо, що державний контроль і громадський контроль є єдиними запобіжниками у можливішому негативному впливі розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Оскільки, тенденції розвитку ІТ в Україні, формують нові види та форми взаємозв'язків, ми можемо стверджувати, що необхідно напрацювати єдину державну політику комунікативної взаємодії органів публічної влади на всіх рівнях з інститутами громадянського суспільства, використовуючи вже існуючі механізми та можливості електронної комунікації і обрати єдині ефективні механізми, єдині інструменти взаємодії громадянського суспільства з органами публічної влади.

Вважаємо, що пандемія Covid-19, ХХІ століття, вже визначила такі механізми, способи, інструменти взаємодії, оскільки було непередбачуване, екстрене випробування на практиці. Саме боротьба з пандемією, продемонструвала нам, що спочатку всі механізми, способи та можливості є ефективними, але залишилися ті які виправдали себе на практиці.

Науковець П. Кастельс у своїй праці зазначав, що ядро трансформації, які переживає сучасний світ, пов'язане з технологіями обробки інформації і комунікацією. Соціолог вважає, що усі сфери життя, починаючи з геополітики крупних національних держав і закінчуючи повсякденням звичайних людей, зміню-

ються, виявляючись поміщеними в інформаційний простір і глобальні мережі. Революція в інформаційній технології є відправним пунктом при аналізі труднощів становлення нової економіки, суспільства та культури [13, с. 39]. Тому, як згадувалося вище, поняття інформаційне суспільство несе в собі широке коло значень та включає в себе багато сфер розвитку взагалі цілої ІТ галузі. Відносно, цього твердження ми, можемо вважати, що розвиток інформаційного суспільства в державі вже досягло достатнього рівня, щоб впроваджувати систему електронної демократії, яка на наш погляд проявляється у роботі органів публічної влади, але не набуває широкого, якісного застосування. Про це було згадано вище в нашій статті.

Можна, вважати, що це недосконалість законодавчого поля та відсутність політичної волі, посилення інформаційно-комунікативних зв'язків громадянського суспільства, оскільки, як згадувалося на початку, відбувається «боротьба протилежностей», яка проявляється у приборканні автократичної експансії держави, а державна еліта – у приборканні охлократичних тенденцій соціуму» [26, с. 337]. У підтвердження існування такої боротьби, в наш час зазначимо наступне...

Зазвичай ніхто із дослідників не вказує, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, знаходиться в більшій мірі в приватному або корпоративному віданні, які зазвичай реєструються на території в державах з лояльними або наявності недосконалої системи законодавства. А це, можна вважати наслідком недосконалого законодавства і підтверджує нашу позицію про ІТ екосистему. Тому, що розвиток інформаційного суспільства створює своє середовище, в якому буде працювати та розвиватися бізнес-структури, в яких вже, у найближчому майбутньому будуть обслуговуватися держави, а люди поступово позбавлятимуться соціальних прав та гарантій. Тоді, зможемо спостерігати за розвитком цифрової демократії, а потім, за наслідками подальшого розвитку інформаційного суспільства до цифрової диктатури.

Для прикладу візьмемо одну організаційну форму представництва ІТ сфери, R&D-офіс – це офшорний центр досліджень і розробки, в кому замовник і виконавець є однією компанією. По суті, R&D-офіс – це підрозділ великої продуктової ІТ-компанії в країні. Водночас у ньому збережено всі внутрішні функції й політику компанії.

Для розробників основна перевага полягає в тому, що вони мають доступ до процесу створення продукту «від А до Я». Йдеться про шалений кар'єрний ріст. До того ж працівників локальних центрів розробки дуже часто запрошують у штаб-квартиру компанії, де вони переймають досвід, корпоративну культуру й відвідують тренінги разом зі своїми американськими або європейськими колегами. Центри R&D істотно впливають і на ринок праці в країні. Допмагаючи західним ІТ – корпораціям відкривати свої офіси та інфраструктуру в Україні. Для забезпечення R&D-центрів потрібно залучати місцеві ресурси, і в цьому полягає додаткова економічна вигода для нас усіх. Експерти ІТ Ukraine Association підрахували, що один працівник в ІТ-індустрії створює 3-4 робочих місця в суміжних галузях. За умови зростання індустрії до 400 тис. професіоналів до 2024 року будуть створені приблизно 2 млн. робочих місць в Україні[5]. Це вигідно й самим ІТ-компаніям.

Як зазначається у звіті IT Ukraine Association, податок, який було сплачено ІТ, у 3,7 раза перевищує середні показники по країні. Тільки за 2018 рік ІТ-послуги принесли майже 10 млрд грн податків в українську скарбницю. Рік від року ці цифри зростають у середньому на 20–25 %, завдяки чому економіка України зможе дістати поштовх для розвитку [5].

У березні 2020 року зарплати у сфері «Інформація та телекомунікації» зросли на 25%. За останніми дослідженнями державної служби статистики України, найбільшу зарплату у сфері «Інформація та телекомунікації» було отримано у Києві – 23303 грн.[4].

Це може свідчити, про відповідний клімат та відповідну державну політику, яка відображається у підтримці розвитку інформаційного суспільства в Україні, як великого бізнесу. І тому, з'являються питання у тому, як держава сприймає розвиток інформаційного суспільства та на чому акцентується її увага. На розвиток телекомунікацій ІТ – сфери, яка може існувати в автономному режимі і яка має великий потенціал у залученні людських, грошових та ін., форм ресурсного забезпечення? Чи, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій для посилення мережевої комунікації органів публічної влади з громадами в країні, аби посилити внутрішню безпеку, що у майбутньому допоможе у мобілізації людських ресурсів? Єдиної відповіді на ці запитання нема. Якщо, шукати відповіді на ці запитання то можна зазначити, тільки одне, що відповідь знаходиться у самій концепції інформаційного суспільства, яку необхідно досліджувати. Тому, ми говоримо про необхідність прийняття законодавства, що посилить інформаційно-комунікативні зв'язки внутрішнього характеру. Так, як будь-який напрям розвитку інформаційного суспільства вимагає участі всіх зацікавлених в цьому, а саме органів публічної влади, інститутів громадянського суспільства в першу чергу з національним пріоритетом, а потім міжнародним.

Оскільки, спеціального законодавства в Україні в сфері ІТ поки що немає, як наслідок цього, ми автоматично стаємо майданчиком для розвитку інформаційного суспільства. По-перше, працюючи з програмістами за цивільно-правовим договором, іноземні компанії економлять на податках. Наприклад, якщо в Каліфорнії сумарно доведеться заплатити майже 30% податків за кожного працівника, у Великій Британії – трохи більш як 20%, то в Україні – лише 5 %. До цього варто додати схожість менталітету, адже все більше молодих українців мають прогресивні погляди й додержуються європейських цінностей. Але, найважливіше – люди. [23]. Тому, можемо спостерігати за, відношення держави до ІТ індустрії в Україні, яке є досить лояльним.

На нашу думку, можна говорити, що на сьогодні, лояльність влади і відсутність законодавства створило ІТ – екосистему в Україні, що сприяє розвитку світової технологічній індустрії. На регіональному рівні бізнес об'єднуються в ІТ- кластери, де власними силами створюють «інкубатори» ІТ – спеціалістів, а також потрібні умови для зростання й активно підтримують один одного.

Таким, чином можна стверджувати, що тенденції формування ІТ – кластерів з кожним роком актуалізу-

ються і заохочуються державою, але при цьому необхідно пам'ятати, що подібні кластери досить мобільні, а тому можна уявити ситуацію в якій ІТ – кластер в Україні сформує потужний людський потенціал, в основі (інтелектуальна власність), заведені зовнішні кошти, міжнародні проекти виведеться в США або будь-яку іншу країну, як індустріальний цент розвитку глобального інформаційного суспільства під будь-яким приводом.

Для прикладу можна привести деякі данні бюджету м. Києва на 2021 рік. Так, доходи бюджету заплановані в сумі майже 60,5 млрд. грн., (60 391 952 300 гривень). Видатки – майже 57,8 млрд., (57 795 647 371 грн.) [15].

Таблиця 2.

Бюджет столиці м. Київ на 2021р.

Доходи	60 391 952 300 грн.	Дол. США (сер.вел.) 27грн за 1\$	22 367 38974 \$(дол.)
Видатки	57 795 647 371 грн.	Дол. США (сер.вел.) 27грн за 1\$	21 405 79532 \$(дол.)

Найбільше прибутку отримує столиця від податку на доходи фізичних осіб – 27,6 млрд грн. Це 46 % усієї дохідної частини головного фінансового документа Києва. Місцеві податки становитимуть 13,8 млрд грн, або 23%. Трансферти – 7,5 млрд грн, - 12% [17]. Цією таблицею, ми хотіли продемонструвати, що діяльність фізичних осіб, та фізичних осіб підприємців є однією із дохідних частин місцевого бюджету, що у випадку наявності відповідного законодавства, дохідна частина столиці могла б зростати. Така ситуація, є у кожному місті у кожному регіоні, тому нами пропонується включити в процес розвитку інформаційного суспільства інститут громадського контролю, через нормативно-правове визначення в єдиному НПА.

За даними статті Української ІТ – компанії N-iX, яка проводила дослідження спираючись на данні більш ніж 100 джерел. Серед них: PwC, Gartner, CBInsights, StackOverflow, The World Bank, Bloomberg, A.T. Kerney, DOU, EBA, IT Ukraine Association та ін., опублікувала огляд вітчизняного технологічного ринку який відображається в більш детальному огляді ІТ сфери, але ми відобразимо ті данні, які нас цікавлять з точки зору впливу інформаційного суспільства.

ІКТ займає 3 місце за об'ємом експорту послуг в частині 20% всього українського сервісного експорту; Українська ІТ– сфера росте приблизно на 26% в рік; На ринку працює приблизно 4000 ІТ– компаній; В Україні працює приблизно 1600 сервісних ІТ– компаній; Кількість ІТ– спеціалістів перейшла за 185 000 в 2018 році; Дохід в ІТ– сфері за прогнозами експертів склала \$5 млрд грн в 2019 р. За прогнозами експертів, в 2019 – році кількість ІТ спеціалістів в Україні складе близько 200 000 осіб. А в наступному році їх стане ще на 20 000 більше. Більшість з них живуть в Києві (68 500), Львов (21 000)в Харкові (25 000)[10].

Таким чином, приблизно можна відобразити зібрані данні і для прикладу проведемо приблизний рахунок. Київ – 68 000 тис ІТ, спеціалістів отримують заробітну плату у сумі 23.300 грн., в 1 місяць. 68 000 тисяч ІТ спеціалістів*23300грн.1міс.=1 584 400 000/Податок 5%= 79 220000(Сімдесят дев'ять мільйонів двісті двадцять тисяч гривень 00 копійок). Данні, не є точними і відображають лише поверхневу тенденцію розвитку

інформаційного суспільства на прикладі збільшення ІТ сфери, що відображається на формуванні державної політики в Україні.

У звіті від UNIT.City й Western NIS Enterprise Fund фахівці зазначають, що на тепер уже понад 20 міст України створили свої місцеві ІТ-ком'юніті. У масштабах країни функціонує ІТ Ukraine Association – найбільше об'єднання ІТ-компаній в Україні, в яке входять 60+ топових гравців вітчизняного ІТ-ринку. Активну роль відіграють також ІТ-комітети в American Chamber of Commerce (ACC) й European Business Association (EBA). Завдяки цим організаціям нам вдається лобювати інтереси всієї української ІТ – спільноти, навчати новачків і підтримувати стартапами[11].

На, одній із зустрічей з представниками компанії Google Заступник Міністра цифрової трансформації України, М. Федорова, з питань розвитку ІТ, Олександр Борняков зазначив, що саме в Україні один з найбільших швидкозростаючих ринків ІТ в Європі. що Мінцифра (Міністерство цифрової трансформації України) створює сприятливі умови для залучення та розвитку міжнародних технологічних компаній в Україні: «Україна вже стає найпотужнішим ІТ-хабом у Центральній та Східній Європі. Для цього ми запускаємо «Дія City» (Спеціальний правовий режим для ІТ-індустрії де ІТ-компанії отримають спеціальну модель оподаткування, гнучкі умови працевлаштування та окремий порядок взаємодії з державними контролюючими органами). Спеціальний правовий режим для ІТ-компаній створить сприятливі умови для того, щоб у нас створювалось більше продуктивних компаній. А міжнародні – працювали в Україні за чіткими та зрозумілими для світу правилами гри»[22].

Це може означати, що держава зацікавлена в тому, щоб на її території велася розробка нових інформаційно-комунікаційних технологій, які в більшій мірі будуть фінансуватися транснаціональними компаніями.

Однак, саме вибір держави в якій проводиться діяльність компанії залежить від законодавчого регулювання, податкового навантаження та, у самому відношенні держави до інформаційних технологій. В нашому випадку це проявляється в наступному: – лояльне відношення державної влади; – політична воля сприяє ІТ клімату в Україні; – відносна правова невизначеність.

Відносна правова невизначеність обумовлюється тим, що державна влада обіцяє сприятливий клімат ІТ сфери при відсутності спеціального законодавства, чим підтверджує її лояльність. Великий дослідник інформаційного суспільства, Й. Масуда одного разу вказав на риси, які проявлятимуться в процесі розвитку і припуслав, що зміни відбуватимуться у всіх сферах діяльності людини, в тому числі й законодавчого поля. Що зумовлює наше дослідження прийти до висновку пришвидшити налагодження існуючих інформаційно-комунікативного зв'язку органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства (чим повинно створити зовсім нове суспільство). Й. Масуда зазначав, що з розвитком науково-технічного процесу і виробничих сил організаційні основи суспільства починають змінюватись у все зростаючому темпі. У підсумку, за прогностичною характеристикою визначальних рис, нове суспільство вирізняється:

- комп'ютерними технологіями з їх фундаментальною функцією заміщувати або ж посилювати розумову діяльність людини;

- інформаційна революція швидко перетворюватиметься в нову продуктивну силу й уможливить масове виробництво систематизованої інформації, технології і знань;
- провідною галуззю економіки стане інтелектуальне виробництво, продукція якого акумулюватиметься, а накопичена інформація поширюватиметься через синергетичне виробництво і дольове використання;
- у новому інформаційному суспільстві основним суб'єктом соціальної активності стане «вільне співтовариство», а політичною системою буде «демократія участі»[29].

В такому разі ми з твердістю можемо говорити, що взаємодія органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства повинна зростати, оскільки, як зазначалося вище інформаційне суспільство розвивається шаленими темпами і цьому необхідно приділяти більше уваги, бо перед нами існує загроза у зовнішньому впливі на інформаційний, виробничий простір України, що супроводжуватиметься виробленням нового нормативно-правового поля в Україні, яке проявлятиметься в державній політиці, а це постійні виклики для громадянського суспільства в Україні, яке набуває постійних позитивних трансформацій

Висновки

Зміни, які відбуваються в законодавстві та в країні цілком, можна вважати впливом розвитку інформаційного суспільства в Україні, а тому необхідність у залученні інститутів громадянського суспільства до прийняття управлінських рішень повинна зростати, а це потребує додаткової уваги органів публічної влади. Результати вивчення тенденції розвитку інформаційного суспільства на це вказують.

Тому інформаційне суспільство в Україні потрібно розглядати з боку комунікативної взаємодії, органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства для збереження та захисту національних інтересів в умовах глобалізації. Таким чином мінімізуються прояви загроз глобалізаційних змін в суспільстві за рахунок вироблення єдиних координуючих процесів та взаємозв'язку громадського контролю, оскільки існує загроза у виробленні державної політики таким чином, що громадянське суспільство залишиться в неконтрольованому ІТ-середовищі, що матиме великі переваги без урахування думки інститутів громадянського суспільства.

Таким чином проявляється необхідність у посиленні громадського контролю, оскільки це є одним із важливих потенціалів українського громадянського суспільства, до якого необхідно впроваджувати якісно нові підходи у виробленні спільного законодавчого регулювання. Тому ми вважаємо, що тенденції розвитку інформаційного суспільства набуватимуть подальшого розвитку і трансформуватимуть суспільні відносини, які були довгий час стійкими, а це свідчить про необхідність посилення процесів об'єднання органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в різних сферах. Тому необхідно виробити єдину осягнену систему ІКТ взаємодії органів публічної влади з громадським контролем. Проблемою громадського контролю є відсутність взаємодії громадськості та влади, відсутність спеціального законодавства у сфері інформаційного суспільства, а також у сфері

громадського контролю, що виражається у невизначеності влади, а це може вказувати на значне обмеження прав громадян в участі прийняття та реалізації управлінських рішень.

Оскільки, темпи розвитку ІТ в Україні знаходяться на стадії становлення, вбачаємо необхідність проводити підготовчі процеси взаємної інформаційно-комунікативної співпраці, та налагоджувати механізми громадського контролю; вирішувати питання в сфері медіа простору; інформаційного простору; ІТ як галузі; виробити стійкі системні процедури, які зможуть допомогати розвиватися громадянському суспільству в Україні.

Стійкі системні процедури можуть проявлятися у співпраці із основними світовими гравцями як власниками платформ соціальних мереж, які можуть формувати аналітичні данні, адже вони мають працюючі технологічні, ресурсні можливості в цій сфері. На нашу думку, такі процеси є реальними вже сьогодні, оскільки така співпраця вже має місце, поки-що в окремих сферах публічного управління, але це можна вважати досягненням щодо пришвидшення, процесів з трансформації громадянського суспільства із використанням ІКТ.

У жовтні 2020 року Мінцифра та Microsoft Україна підписали Меморандум про співпрацю щодо реалізації Програми цифрової трансформації та використання Microsoft Azure, що надасть можливість впровадити інновації на базі хмарних технологій для різних державних структур, державних підприємств та уряду України. Проводиться робота над створенням і розвитком хмарної інфраструктури Azure на території України та впровадженням інтелектуальної системи моніторингу проєктів Мінцифри. Існує політична воля, щоб такі компанії, як Microsoft, будували в нас свою інфраструктуру, зокрема, дата-центр. Це дозволить залучити сучасні рішення для роботи працівників держустанов та безпеки даних» Крім цього, разом із Microsoft працюємо над тим, щоб в Україні з'явилась офіційна підтримка Xbox. Також сприятимемо підвищенню кваліфікації працівників державних структур та цифрових навичок громадян – зазначив Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров [2].

Інформація, опублікована Прес-офісом Мінцифри (Міністерство цифрової трансформації України), 31 серпня 2021 року, де зазначалося про, важливу зустріч, що стосувалася співпраці Мінцифри та Google. Мінцифра почала співпрацю із Google ще у 2019 році й зараз активно її продовжує. Серед деяких проєктів співпраці між Мінцифрою та Google – освітній серіал «Інструменти Google». Завдяки якому 46 тисяч держслужбовців підвищили свої цифрові навички. А дводенний онлайн-курс Digital Bootcamp навчив ефективно стимулювати економічне відновлення через цифрові навички 1000 представників малого та середнього бізнесу[22]. На цій зустрічі, основними тезами стало те, що: Мінцифра працює над розвитком технологічної екосистеми України; Міжнародні компанії повинні бути присутні в Україні, та масштабувати свій бізнес в Україні. Окрім цього, було обговорення, щодо можливості оптимізування співпраці щодо за стосунку «Дія» та питання підбору і рекомендацій контенту для головної сторінки українського YouTube Music і YouTube. Для цього компанії Google було запропоно-

вано залучити українських редакторів, для підбору контенту, що свідчить про можливе посилення національної ідентичності в Україні.

Також, слід зазначити, що відкриття головного офісу Facebook в Україні є реальним оскільки, співпраця Мінцифри з Facebook, вже, успішно запустила проєкт AMBER Alert – систему сповіщень про зникнення дітей. Як зазначив Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров. Ціль співпраці – не лише регулярний запуск спільних проєктів, а й поява офіційного представництва Facebook в Україні. Зі свого боку ми готові сприяти виходу компанії на наш ринок. Також у співпраці з Facebook Мінцифра запустила спільний освітній проєкт «Основи використання Facebook та Instagram для розвитку бізнесу онлайн» та SMB Hub Ukraine для малого і середнього бізнесу. Крім цього, компанія Facebook запустила українську версію платформи з цифрової освіти для батьків, учителів і підлітків Get Digital в межах Європейського тижня цифрової грамотності в Україні(це Європейський тиждень цифрової грамотності – це щорічна інформаційна кампанія присвячена розвитку цифрових навичок громадян), Передбачається подальша, активна співпраця зі світовими технологічними компаніями, як Amazon, Microsoft, Apple, Google, Samsung, Lyft та багато інших ІТ-гігантів [3].

Тому, враховуючи вищевказане, надалі бажано вивчити потенціал, які несуть в собі впровадження нових способів комунікативної взаємодії, та закріпити такі способи на офіційному рівні, як дієві механізми, які відповідатимуть викликам сьогодення. Сучасні виклики на світовій політичній арені вказують на важливість залучення в процес прийняття та реалізації управлінських рішень, інститутів громадянського суспільства, що зумовлює переглянути законодавство щодо громадського контролю, яке на нашу думку може виконувати частину функції захисту національних інтересів від глобального, стрімкого розвитку ІТ в Україні й сприятиме збереженню національної ідентичності.

Тенденції розвитку ІТ сфери, інформаційного суспільства в Україні, вказують на формування своєї ІТ екосистеми, яка у майбутній перспективі може впливати на формування державної політики, що не відповідатиме національним інтересам, а інтересам бізнесу та транснаціональним корпораціям.

Таким, чином можна вважати, що найбільшим викликом сьогодення є світова боротьба з пандемією, яка продовжує випробовувати всі можливі комунікативні, методи інформування, засоби, інструменти людського досягнення, які сьогодні стали вже найбільш стійкими і продовжують свою боротьбу. Тому, органам публічної влади пропонується, використовувати поняття інформаційне суспільство в межах засобів та способів, які визначають, як дієвими можливими механізмами комунікативної взаємодії з інститутами громадянського суспільства в межах комунікації, що сприймається взаємозв'язком. Оскільки розвиток поняття інформаційне суспільство набуло більшу властивість, яка на сьогодні представляє собою цілу галузь ІТ з її технічними, технологічними і телекомунікаційними системами транспортування та обслуговування.

Тому, інформаційна політика держави, повинна набути чітких рис у частині розвитку механізмів інформаційно-комунікативних взаємозв'язків, органів публіч-

ної влади з інститутами громадянського суспільства у кожному регіоні країни для спільного вирішення та координації дій, які відобразатимуться в злагодженій організації суспільного життя.

Література.

1. Добровольська А. Б. Інформаційний простір: проблеми становлення нової якості національного росту. URL: https://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/20_03/a14.pdf

2. Зеленський Володимир зустрівся з президентом Microsoft Бредом Смітом. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/volodimir-zelenskiy-zustrivsia-z-prezidentom-microsoft-bredom-smitom>

3. Відкриття офісу Facebook в Україні та запуск нових продуктів: Мінцифра обговорила подальшу співпрацю з Facebook. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/vidkryttia-ofisu-facebook-v-ukraini-ta-zapusk-novikh-produktiv-mintsifra-obgovorila-podalshu-spivpratsyu-z-facebook>

4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/index.html>

5. Звіти IT Ukraine Association. URL: https://issuu.com/itukraine/docs/ukainian_it_industry_report_ukr

6. Про інформацію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

7. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19#Text>

8. Про Державний бюджет: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>

9. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. Київ: НІСД, 2010. 64 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-02/dubov_infsus-31058.pdf

10. IT-рынок Украины 2019-2020: индустрия на \$5 млрд и 200 000 специалистов 29 Серпень, 2019. URL: <https://ain.ua/2019/08/29/it-obzor-nix/>

11. IT в Україні: куди ми рухаємося Дмитро Овчаренко – CEO & Founder at Alcor, віце-президент з юридичних і фінансових питань Асоціації IT Ukraine. URL: <https://dou.ua/lenta/columns/future-of-it-ukraine>

12. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29337.pdf>

13. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Мануэль Кастельс / пер. с англ. ; под. науч. ред. О. И. Шкаратана. Москва: ГУ ВШЭ, 2000. С. 606.

14. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів від 18.09.2019 р. № 856. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919>

15. Положення про Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

16. Показники середньої заробітної плати за 2017 рік, від 13 квітня 2018. URL: <https://www.pfu.gov.ua/32389-pokaznyky-serednoyi-zarobitnoyi-platy-za-2017-rik/>

17. Про бюджет міста Києва на 2021 рік: Рішення КМР від 24 грудня 2020 року № 24/24. URL: <https://>

kyivcity.gov.ua/npa/pro_byudzhet_mista_kiyeva_na_2021_rik/

18. Реформа українського законодавства в IT-сфері І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ. URL: http://www.nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2800:reforma-ukrajinskogo-zakonodavstva-v-it-sferi&catid=8&Itemid=350

19. Рівень безробіття в Україні з 2000 по 2021 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2017/>

20. Сучасний стан та перспективи розвитку державної політики у сфері свободи слова та інформації. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7547

21. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні Документ 386-2013-р від 15.05.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>

22. Співпраця Мінцифри та Google: Михайло Федоров зустрівся із віцепрезидентом Google Караном Бхатія. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/spivpratsya-mintsifri-ta-google-mikhaylo-fedorov-zustrivsia-iz-vitseprezidentom-google-karanom-bkhatiya>

23. Українська IT – індустрія: аналітичний звіт (UKR). URL: https://issuu.com/itukraine/docs/ukainian_it_industry_report_ukr

24. Фрэнк Уэбстер. Теории информационного общества / пер. с англ. п/р Е. Л. Вартановой. Москва: «Аспект пресс», 2004. 400 с. (Frank Webster. Theories of the Information Society. Second edition. London and New York, Routledge, 2002)

25. Чукут С. А., Джига Т. В. Інформаційна політика в Україні (опорний конспект лекцій до нормативного курсу): навч. посіб. Київ. 94 с. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Opornij-konspekt-lektsij_SHukut_Dzhiga_Informatsijna-politika-v-Ukrayini.pdf

26. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика: монография. Київ: МАУП, 2000. 576 с.

27. Lauri Frank, Timo Hitvonen. Measuring the Information Society in Europe: from definitions to description. ERSA Conference Papers (ersa 06p764), 2006.

28. Laszlo Z. Karvalics. How to defend the original, multicriteria theories of Information Society? 3rd ICTs and Society Meeting; Paper Session – Theorizing the Internet; Paper 3. (Publication in «Triplec – Cognition, Communication and Co-operation», v.8, No2, 2010. URL: www.triple-c.at)

29. Masuda I. The Information Society as Post-Industrial Society. Washington: World Future Society, 1997.

References.

1. Dobrovol'ska A. B. Informatsiinyi prostir: problemy stanovlennia novoi yakosti natsionalnoho rostu. URL: https://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/20_03/a14.pdf

2. Zelenskyi Volodymyr zustrivsia z prezidentom Microsoft Bredom Smitom. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/volodimir-zelenskiy-zustrivsia-z-prezidentom-microsoft-bredom-smitom>

3. Vidkryttia ofisu Facebook v Ukraini ta zapusk novykh produktiv: Mintsyfra obhovoryla podalshu spivpratsiu z Facebook. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/vidkryttia-ofisu-facebook-v-ukraini-ta-zapusk-novikh-produktiv-mintsifra-obgovorila-podalshu-spivpratsyu-z-facebook>

4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/index.html>
5. Zviti IT Ukraine Association. URL: https://issuu.com/itukraine/docs/ukainian_it_industry_report_ukr
6. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Pro Derzhavnyi biudzhēt Ukrainy na 2017 rik: Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19#Text>
8. Pro Derzhavnyi biudzhēt: Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
9. Informatsiine suspilstvo v Ukraini: hlobalni vyklyky ta natsionalni mozhlyvosti: analit. dop. / D. V. Dubov, O. A. Ozhevan, S. L. Hnatiuk. Kyiv: NISD, 2010. 64 s. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-02/dubov_infsus-31058.pdf
10. IT-rynok Ukrainy 2019-2020: yndustryia na \$5 mlrd y 200 000 spetsyalystov 29 Serpen, 2019. URL: <https://ain.ua/2019/08/29/it-obzor-nix/>
11. IT v Ukraini: kudy my rukhaiemosia Dmytro Ovcharenko – CEO & Founder at Alcor, vitse-prezydent z yurydychnykh i finansovykh pytan Asotsiatsii IT Ukrainy. URL: <https://dou.ua/lenta/columns/future-of-it-ukraine>
12. Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29337.pdf>
13. Kastels M. Ynformatsyonnaia epokha: ekonomyka, obshchestvo y kultura /Manuəl Kastels / per. s anhl. ; pod. nauch. red. O. Y. Shkaratana. Moskva: HU VShЭ, 2000. S. 606.
14. Pytannia Ministerstva tsyvrovoi transformatsii: Postanova Kabinetu Ministriv vid 18.09.2019 r. № 856. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919>
15. Polozhennia pro Ministerstvo tsyvrovoi transformatsii Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
16. Pokaznyky serednoi zarobitnoi platy za 2017 rik, vid 13 kvitnia 2018. URL: <https://www.pfu.gov.ua/32389-pokaznyky-serednoyi-zarobitnoyi-platy-za-2017-rik/>
17. Pro biudzhēt mista Kyieva na 2021 rik: Rishennia KMR vid 24 hrudnia 2020 roku № 24/24. URL: https://kyivcity.gov.ua/npa/pro_byudzhēt_mista_kyieva_na_2021_rik/
18. Reforma ukrainskoho zakonodavstva v IT-sferi I. Bezzub, mol. nauk. spivrob. NIuB NBUV. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2800:reforma-ukrajinskogo-zakonodavstva-v-it-sferi&catid=8&Itemid=350
19. Riven bezrobittia v Ukraini z 2000 po 2021 rr. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2017/>
20. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku derzhavnoi polityky u sferi svobody slova ta informatsii. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7547
21. Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini Dokument 386-2013-r vid 15.05.2013 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>
22. Spivpratsia Mintsyfry ta Google: Mykhailo Fedorov zustrivsia iz vitseprezydentom Google Karanom Bkhatiia. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/spivpratsya-mintsifri-ta-google-mikhaylo-fedorov-zustrivsia-iz-vitseprezydentom-google-karanom-bkhatiya>
23. Ukrainska IT – industriia: analychnyi zvit (UKR). URL: https://issuu.com/itukraine/docs/ukainian_it_industry_report_ukr
24. Fränk Uæbster. Teoryy ynformatsyonnoho obshchestva / per. s anhl. p/r E. L. Vartanovoi. Moskva: «Aspekt press», 2004. 400 c. (Frank Webster. Theories of the Information Society. Second edition. London and New York, Routledge, 2002)
25. Chukut S. A., Dzhyha T. V. Informatsiina polityka v Ukraini (oporny konspekt leksii do normatyvnoho kursu): navch. posib. Kyiv. 94 s. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Opornij-konspekt-leksij_CHukut_Dzhiga_Informatsijna-politika-v-Ukrayini.pdf
26. Shchekyn H. V. Sotsyalnaia teoriia y kadrovaia polytyka: monohrafiia. Kyiv: MAUP, 2000. 576 s.
27. Lauri Frank, Timo Hitvonen. Measuring the Information Society in Europe: from definitions to description. ERSA Conference Papers (ersa 06p764), 2006.
28. Laszlo Z. Karvalics. How to defend the original, multicriteria theories of Information Society? 3rd ICTs and Society Meeting; Paper Session – Theorizing the Internet; Paper 3. (Publication in «Triplec – Cognition, Communication and Co-operation», v.8, No2, 2010. URL: www.triple-c.at)
29. Masuda I. The Information Society as Post-Industrial Society. Washington: World Future Society, 1997.